

Ubezpieczenie rentowe

- **Podstawa prawna** - ustawa z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1383 ze zm.)

Przedmiot ochrony

- a) tzw. „bardziej trwała” niezdolność do pracy z tzw. z ogólnego stanu zdrowia oraz z tytułu wypadku w drodze do pracy lub z pracy;

świadczenia:

- renta z tytułu niezdolności do pracy (stała, okresowa),
- renta szkoleniowa.

Przedmiot ochrony (c.d.)

b) niezdolność do samodzielnej egzystencji

świadczenia:

- dodatek pielęgnacyjny,

c) utrata żywiciela rodziny

świadczenia:

- renta rodzinna,
- zasiłek pogrzebowy,
- dodatek dla sieroty zupełnej.

Niezdolność do pracy w ubezpieczeniu rentowym

W konstrukcji niezdolności do pracy (art. 12 ust. 1) wyróżniamy:

- **element ekonomiczny** – wyrażony w sformułowaniu „utrata zdolności do pracy zarobkowej”;
- **element biologiczny** – wyrażony w sformułowaniu „naruszenie sprawności organizmu”; element stopniowalny,

Niezdolność do pracy w ubezpieczeniu rentowym (c.d.)

Rokowanie odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu

- nie jest trzecim elementem w konstrukcji ryzyka,
- nie przesądza o istnieniu niezdolności do pracy (wpływa na ocenę jej stopnia oraz przewidywanego okresu trwania).

Całkowita niezdolność do pracy (art. 12 ust.2)

- całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy,
- nie wyłącza możliwości wykonywania pracy w warunkach chronionych (art. 13 ust. 4).

Częściowa niezdolność do pracy (art. 12 ust. 3)

- częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji,
- posiadane kwalifikacje:
 - kwalifikacje formalne,
 - kwalifikacje rzeczywiste.

Orzekanie o niezdolności do pracy

(art. 13 - 14)

- wszczęcie postępowania - wniosek o przyznanie renty z tytułu niezdolności do pracy,
- orzekanie dwuinstancyjne:
 - a) lekarz orzecznik ZUS (I),
 - b) komisja lekarska ZUS (II).

Orzekanie o niezdolności do pracy (c.d.)

- na okres **nie dłuższy niż 5 lat** (zasada od 2005 r.),
- na **okres dłuższy** niż 5 lat, jeżeli wg wiedzy medycznej nie ma rokowań odzyskania zdolności do pracy przed upływem 5 lat,
- możliwe jest orzekanie o trwałej niezdolności do pracy.

Niezdolność do samodzielnej egzystencji (art. 13 ust. 5)

- **przesłanki orzekania niezdolność do samodzielnej egzystencji:**
 - naruszenie sprawności organizmu;
 - konieczność opieki i pomocy innej osoby w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych;
 - stały lub długotrwały charakter tej konieczności.
- **tryb orzekania o niezdolności do samodzielnej egzystencji** jak przy niezdolności do pracy.

Renta z tytułu niezdolności do pracy (art. 57 i n.)

Warunki nabycia prawa:

- a) częściowa lub całkowita niezdolność do pracy;
- b) wymagany okres składkowy i nieskładkowy;
- c) powstanie niezdolności do pracy w czasie trwania ubezpieczenia albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów.

Renta z tytułu niezdolności do pracy (art. 57 i n.)

Wymagany okres składkowy i nieskładkowy tzw. staż ubezpieczeniowy:

- wymiar: od 1 do 5 lat (art. 58 ust. 1),
- szczególne regulacje: młodzi ubezpieczeni i ubezpieczeni, którzy ukończyli 30 lat,
- okresy składkowe (art. 6) i nieskładkowe (art. 7) uwzględnia się w proporcji 3:1 (art. 5 ust. 2),
- wyłączenie - niezdolność do pracy spowodowana wypadkiem w drodze do pracy lub z pracy (art. 57 a - 57b).

Renta z tytułu niezdolności do pracy (c.d.)

Wypadek w drodze do pracy i z pracy – ochrona
przemieszczania się ubezpieczonych ze sfery spraw
prywatnych do sfery spraw służbowych i odwrotnie.

Renta z tytułu niezdolności do pracy (c.d.)

Elementy definicji wypadku w drodze do lub z pracy:

- a) nagłe zdarzenie,
- b) przyczyna zewnętrzna,
- c) droga do pracy lub z pracy.

Renta z tytułu niezdolności do pracy (c.d.)

Droga do pracy lub z pracy (art. 57b ust. 2)

1) droga z domu do pracy lub z pracy do domu

2) drogę do miejsca lub z miejsca:

a) innego zatrudnienia lub innej działalności stanowiącej tytuł ubezpieczenia rentowego;

b) zwykłego wykonywania funkcji lub zadań zawodowych albo społecznych;

c) zwykłego spożywania posiłków;

d) odbywania nauki lub studiów.

Renta z tytułu niezdolności do pracy (c.d.)

Droga do pracy lub z pracy (c.d.)

a) droga najkrótsza:

wyjątek: droga najdogodniejsza komunikacyjnie

a) droga nieprzerwana:

wyjątek: przerwa życiowo uzasadniona

nieprzekraczająca granic potrzeby.

Renta z tytułu niezdolności do pracy (c. d.)

Powstanie niezdolności do pracy:

- a) w czasie trwania ubezpieczenia (tj. w okresach enumeratywnie wymienionych w ustawie) albo
- b) nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów.

Wyjątek: ubezpieczony, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat kobieta lub 25 lat mężczyzna oraz jest całkowicie niezdolny do pracy.

Renta z tytułu niezdolności do pracy (c. d.)

Rodzaje renty z tytułu niezdolności do pracy (art. 58)

- renta stała;
- renta okresowa.

Renta z tytułu niezdolności do pracy (c. d.)

Wysokość renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy (art. 62)

Suma czterech wartości:

- stałej (kwota stała „socjalna”) oraz
- 3 indywidualnych (kwota indywidualna).

Renta z tytułu niezdolności do pracy (c. d.)

Kwota stała (art. 19 – 19a)

24% kwoty bazowej, tj. 100% kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia pomniejszonego o potrącone od ubezpieczonego składki na ubezpieczenia społeczne, obowiązująca w dacie zgłoszenia wniosku.

Renta z tytułu niezdolności do pracy (c. d.)

Kwota indywidualna

odzwierciedlenie indywidualnego wkładu ubezpieczonego do systemu, mierzonego stażem ubezpieczeniowym:

- okresami składkowymi,
- okresami nieskładkowymi i
- tzw. okresami hipotetycznymi.

Renta z tytułu niezdolności do pracy (c. d.)

Wysokość renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy

75% renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy.

Renta z tytułu niezdolności do pracy (c. d.)

Prawo do renty a praca zarobkowa:

- podjęcie zatrudnienia nie oznacza ustania ryzyka,
- uzyskiwanie przychodu wpływa na realizację prawa (zawieszenie wypłaty lub obniżenie wysokości).

Renta szkoleniowa (art. 60, 64, 102)

Warunki nabycia prawa do renty szkoleniowej

- częściowa niezdolność do pracy;
- staż ubezpieczeniowy;
- powstanie niezdolności do pracy w okresie trwania ubezpieczenia, albo w tzw. okresie ochronnym po ustaniu ubezpieczenia (18 miesięcy);
- celowość przekwalifikowania zawodowego.

Renta szkoleniowa (c. d.)

Wysokość renty szkoleniowej (art. 64)

- 75% podstawy wymiaru renty – gwarancja świadczenia minimalnego;
- zarobkowanie dodatkowe - utrata prawa do renty, bez względu na wysokość przychodu.

Renta szkoleniowa (c. d.)

Okres pobierania renty szkoleniowej

- od 6 (podstawowy) do 36 miesięcy

Ustanie prawa do renty szkoleniowej

- brak możliwości przekwalifikowania;
- nie poddanie się przekwalifikowaniu;
- upływ okresu podstawowego lub przedłużonego.

Ochrona osób niezdolnych do pracy nieuprawnionych do rent

Zasilek stały z pomocy społecznej - świadczenie okresowe, przysługujące osobie pełnoletniej samotnie gospodarującej (art. 6 pkt. 10) lub pozostającej w rodzinie:

- niezdolnej do pracy z powodu wieku (art. 6 pkt 7) lub
 - całkowicie niezdolnej do pracy (art. 6 pkt 1),
- uzależnione od kryterium dochodowego.

Ochrona osób niezdolnych do pracy nieuprawnionych do rent c.d.

Wysokość zasiłku stałego - różnica pomiędzy kryterium dochodowym a dochodem osoby lub rodziny (brak uznania administracyjnego).

- dolna granica: 30 zł miesięcznie,
- górna granica: 604 zł miesięcznie.

Renta rodzinna (art. 65 – 74)

Warunki nabycia renty rodzinnej

1) ogólne:

- określony status żywiciela w chwili śmierci;
- przynależność do kręgu uprawnionych członków rodziny;

2) szczególne - dotyczące poszczególnych kategorii osób uprawnionych do renty rodzinnej.

Renta rodzinna (c. d.)

Dzieci własne, drugiego małżonka oraz dzieci przysposobione – art. 68

1. do ukończenia 16 lat,
2. do ukończenia nauki w szkole, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia, albo
3. bez względu na wiek – niezdolność do pracy.
4. Jeżeli dziecko osiągnęło 25 lat życia, będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej, prawo do renty rodzinnej przedłuża się do zakończenia tego roku studiów.

Renta rodzinna (c. d.)

Kontynuowanie nauki połączone z zatrudnieniem a prawo do renty rodzinnej:

1. wykonywanie pracy zarobkowej stanowiącej podstawowe źródło utrzymania wyłącza prawo do renty rodzinnej;
2. wykonywanie pracy zarobkowej nie stanowi przeszkody w pobieraniu renty rodzinnej, osiągnany przychód może wpłynąć na realizację prawa.

Renta rodzinna (c. d.)

„Inne dzieci” – art. 69

- 1) warunki dla „dzieci biologicznych i przysposobionych”,
- 2) przyjęcie na wychowanie i utrzymanie na rok przed śmiercią ubezpieczonego, chyba że śmierć następstwem wypadku,
- 3) brak prawa do renty po zmarłych rodzicach, a gdy rodzice żyją, jeżeli:
 - a) nie mogą zapewnić im utrzymania albo
 - b) ubezpieczony (emeryt lub rencista) lub jego małżonek był ich opiekunem ustanowionym przez sąd.

Renta rodzinna (c. d.)

Wdowa (wdowiec) – art. 70

- 1) wiek 50 lat lub niezdolność do pracy albo
- 2) wychowywanie dzieci,
- 3) wspólność małżeńska, a w razie jej braku orzeczonego obowiązek alimentacyjny.

Wdowa niespełniająca w/w warunków i niemająca niezbędnych źródeł utrzymania ma **prawo do okresowej renty rodzinnej**.

Renta rodzinna (c. d.)

Małżonka rozwiedziona - art. 70

- 1) wiek 50 lat lub niezdolność do pracy albo
- 2) wychowywanie dzieci,
- 3) orzeczony obowiązek alimentacyjny.

Renta rodzinna (c. d.)

Rodzice – art. 71

- 1) ubezpieczony (emeryt lub rencista) bezpośrednio przed śmiercią przyczynił się do ich utrzymania;
- 2) spełniają odpowiednio warunki określone dla wdowy i wdowca co do wieku, zdolności do pracy, funkcji wychowawczych.

Renta rodzinna (c. d.)

Wysokość renty rodzinnej – art. 73

Określony procent świadczenia, które przysługiwałoby zmarłemu uzależniony od liczby osób uprawnionych (od 85 % do 95 %).

Zasiłek pogrzebowy (art. 77 – 81)

Osoby uprawnione:

- osoby fizyczne – zazwyczaj członkowie rodziny zmarłego, którzy pokryli koszty pogrzebu (4000 zł).
- inne podmioty enumeratywnie wskazane w ustawie, o ile pokryły koszty pogrzebu w wysokości udokumentowanych kosztów pogrzebu (nie więcej niż 4000 zł).

Zasiłek pogrzebowy (c. d.)

Wygaśnięcie prawa do zasiłku:

- niezgłoszenie wniosku w okresie 12 miesięcy od dnia śmierci osoby, po której zasiłek przysługuje, chyba że
- zgłoszenie było niemożliwe z powodu późniejszego odnalezienia zwłok lub zidentyfikowania osoby zmarłej albo z innych przyczyn całkowicie niezależnych od osoby uprawnionej (12 miesięcy od dnia pogrzebu).

Dodatek pielęgnacyjny (art. 75)

Warunki nabycia prawa:

- całkowita niezdolność do pracy oraz niezdolność do samodzielnej egzystencji,
- ukończenie 75 rok życia,
- nie przysługuje osobie przebywającej w zakładzie opiekuńczo-lecznicznym lub w zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym przez okres dłuższy niż 2 tygodnie w miesiącu,

Może być przyznawany na stałe lub okresowo .

Dodatek dla sieroty zupełnej (art. 76)

- uprawnionym dziecko (sierota zupełna),
- ma na celu łagodzeniu szczególnie ciężkiej sytuacji życiowej, jaką jest śmierć obojga rodziców.